

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XI. Deus super omnia diligendus est, non solùm objective &
appretiatiuè, sed & intensivè, non intensione affectûs sensitivi, sed
affectûs rationalis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

impugnatio tentationum; nec de exercitio jejuniorum, aliarumque carnis mortificationum; nec curare usum imaginum & indulgentiarum; quodque à ceterarum virtutum exercitio abstinere debeat, qui Deum amat.

- 79 **I**sta omnia vel explicitè, vel implicitè tradunt Quietistæ, ut constat partim ex Bulla adversus ipsos ab Innocentio XI. emanata, quæ incipit *Cælestis Pastor*. Partim ex libello cui titulus: *Breves considerationes in doctrinam Mich. de Molinos, &c.* Sed ipsorum hæresim laudatus Pontifex, toto orbe plaudente, meritò condemnavit, ex eaque damnatione apparuit, authores ipsius, voluptatum amatores esse magis quam Dei, habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem ejus abnegantes, decipientes mulierculas onustas peccatis, quæ, cum spiritu cœpissent, carne sunt consummatæ, ut Apostolus loquitur.
- 80 Itaque hæresis ista contrariatur 1°. divinis oraculis 1. Joan. 2. *Qui dicit se nosse eum, & mandata ejus non custodit, mendax est, & in hoc veritas non est.*
- 81 Secundò, contrariatur aliis divinis oraculis, de pœnitentia, de carne mortificanda, de confitendis peccatis nostris, de sumenda Eucharistia, &c. quæ quæ humanæ sint infirmitatis remedia, nostræque sanctificationis instrumenta, à Christo instituta, Christi amator non est qui ea negligit.
- 82 Tertio, contrariatur aliis rursus oraculis, tam frequenter inculcantibus pugnam, sollicitudinem & vigilantiam adversus tentationes, ne ab iis abstracti, & illecti in peccatum corruamus. In quod ne corrueret Apostolus, castigabat corpus suum, orabat, &c.
- 83 Quarto, contrariatur divinis oraculis, præcipientibus, ut abundemus in omni opere bono, atque ut exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros, in laboribus, in vigiliis, in jeuniis, in castitate, &c.
- 84 Quintò, contrariatur Conciliis, legitimum imaginum atque indulgentiarum usum commendantibus, velut christianæ pietatis tesseram. Videri potest Natalis Alexander fufius ista deducens 10. IX. Theol. Dog. & Mor. c. 3. a. 10. Reg. 6.
- 85 Sextò denique contrariatur SS. Patribus, verum Dei amorem, non cessantem, sed operantem describentibus. Charitas enim operatur magna, sicut est. Si autem non operatur, non est. Et rursus: Probatio dilectionis, exhibitio est operis, &c.

CAPUT XI.

Deus super omnia diligendus est, non solum objective & appetitive, sed & intensive, non intentione affectus sensitivi, sed affectus rationalis.

- 86 **C**onveniunt Theologi, Deum à nobis super omnia diligendum objective &

appetitive. Objective, ita ut majus bonum Deo velimus, quam ulli creaturæ. Appetitive, ita ut Deum affectu præferamus omni creaturæ, parati creaturarum potius omnium, quam Dei jacturam facere.

Sed quaeritur, an etiam super omnia intensivè? Negant enim plerique Recentiores. Et bene quidem, si sermo sit de dilectione affectus sensitivi. Quia naturæ nostræ sensibilis affectus sensitivus magis movetur objectis sensibilibus, ob oculos nostros continuo positus, quam insensibilibus & spiritalibus. Quale objectum est Deus. Unde matribus facillimum est oculos suos in lachrymas resolvere, ob jacturam filiorum, vel maritorum; difficillimum verò, imò vix plerumque possibile, vel lachrymam unam ex oculis elicere, ob jacturam Dei per peccatum.

Si autem sermo sit de dilectione affectus rationalis, vera est sententia gravissimorum Theologorum, maximè veterum, S. Thomæ, S. Bonaventuræ, Richardi, Adriani VI. Petri Soto, Alberti Pighii, &c. Deum à nobis super omnia diligendum, etiam intensivè: non hoc sensu quòd à nobis diligendus sit dilectione intensivè summâ, adeoque intensivè infinitâ (utpote quæ vel dabilis non est, vel in nullo datur, ne quidem in beatissima Virgine, imò nec in Christo quâ homine, cujus dilectio in suo esse, seu ex seipsa non fuit infinita, inquit S. Salesius l. 3. de amore Dei c. 1. sed solummodò in æstimatione suæ dignitatis & meriti, quia scilicet est charitas personæ infinitè excellentis) neque hoc sensu quòd Deus præcipiat certum aliquem determinatumque gradum amandi: cum econtrà velit ut in amore sui semper crescamus. Sed hoc sensu quòd amor, quo Deum amamus, intensivè major sit & vehementius quocumque amore, quo nosmetipsos, vel creaturas alias amamus.

Quo sensu intellecta assertio, probatur 89 1°. ex verbis primi maximique mandati: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omnibus viribus tuis, & ex tota fortitudine tua.* Quorum verborum sensus unus ex pluribus est, Deum affectu intensiori diligendum quam creaturas. Quomodo enim Deum ex toto corde suo, & ex omnibus viribus suis, & ex tota fortitudine sua diligit, qui fortius & intensius creaturam diligit quam Deum? Quomodo Deum toto corde, atque ex omnibus viribus, &c. diligit, qui modico & languido voluntatis conatu diligit; creaturas verò conatu magno & forti? Quomodo Adversariis convenit docere, satis esse Deum quocumque diligere conatu: cum tam perspicua sint in contrarium verba primi mandati? Quod ergo dicunt non reperiri in Scriptura præceptum de intentione aliqua, Petrus Soto in Instit. Sacerd. lect. 15. non

putat, dici posse sine errore. Nec certè doctrina ista esse videtur in ædificationem, sed in destructionem. Quomodo enim in ædificationem? quomodo ad majorem Dei gloriam id docere? Profectò satis ex nobis & infirmitate nostra proni sumus ad fugiendum laborem & conatum voluntatis, præcipuè circa divina (prosequitur Soto) nam quia corpus quod corrumpitur aggravat animam, violentià quãdam opus est sibi ipsi illatã, ut ad divina feramur.... Itaque stimulis opus est, non remissione, ut ad debitam perfectionem dilectionemque perveniamus. Denique quid aliud hac persuasionem sit, quàm ut in divinis rebus, & in iis que Deo offerenda sunt, putemus tepidè satisfieri, contra illud Hierem.

48. *Maledictus qui facit opus Dei negligenter?* Quid aliud, quàm ut, dum creaturis offerimus amorem fortem ac vehementem, Deo non offeramus nisi languidum & debilem? Quod Dominus per Prophetam sub typo sacrificii animalium reprehendit Malach. 1. dicens: *Maledictus dolosus, qui habens in grege suo masculum, & vorum faciens, immolat debile Domino.* Et jure optimo: si enim homines jure reprehendunt remissam & languidam amicorum in se dilectionem; quanto meliori jure Deus, infinite amabilis, & infinito amore dignus? An non oportet nos sic considerare Deum, dum amamus? At quid prodest sic eum considerare, si tepidè & remissius quàm alia quæ amamus, illum amare nobis liceat? Quòd verò Adversarii sese excusant, dicentes, à se tradi de amore Theologiam humanæ infirmitati accommodatiorem. Parum eos juvat, quia (ut iterum Soto) tradunt dubiam & periculosam, nec consentientem doctrinam Patrum, imò nec divinam Scripturæ, nec rectæ rationi. Unde

90. Secundò probatur assertio nostra ex Matth. 10. & Luc. 14. *Qui amat patrem & matrem plusquam me, non est me dignus.* Et, *qui non odit patrem, & matrem... adhuc & animam suam, non potest meus esse discipulus.* Ergo secundum Evangelium diligere oportet Deum usque ad odium patris & matris, &c. imò & usque ad odium sui, sive (ut Augustinus ait l. 4. de Civit. c. 28.) *usque ad contemptum sui.* Deum-ne verò usque ad odium & contemptum sui diligit, qui se fortius, intensius ac vehementius diligit, quàm Deum? Et quid minùs significare potest clausula illa *usque ad odium & contemptum sui*, quàm minorem seu minùs fortem, minùsque intensum, ac vehementem amorem sui, quàm Dei? Quid minùs significare possunt Evangelica oracula illa, quàm amorem Dei esse debere in nobis tam fortem, ut affectu efficaci parati simus separari à patre & matre, ab uxore, à fratre & sorore, adhuc & ab anima, seu vita sua, quàm à Deo, ita ut in nobis verificetur illud Rom. 8. *Quis nos separabit à charitate Dei? &c. neque*

mors, neque vita, &c. Cui verò dubium esse potest id ad fortitudinem, seu intentionem ac vehementiam divini amoris pertinere?

Tertiò, omnes conveniunt, ex vi primi 91 maximeque mandati, & vi Evangelicorum illorum textuum, Deum à nobis diligendum super omnia appetiati. Hinc autem legitime inferitur, quòd etiam super omnia intensivè. Quia ad hoc quòd homo verè censetur amare Deum super omnia appetiati, debet toto corde esse taliter ut omnia potius amittere velit, & efficaciter velit, quàm Deum, & omnia potius mala incurrere, quàm peccatum seu offensam Dei. Hoc autem fieri nequit sine amoris fortitudine, intentione, & vehementia. Neque enim fit, si amor Dei remissior sit & languidior amore creaturæ. Nam si amor Dei remissior sit & languidior; amor creaturæ, utpote fortior, intensior ac vehementior, prævalebit amor Dei, ipsumque vincet ac superabit, ubi vel Deum vel creaturam amittere oportebit. Per consequens homo toto corde efficacique voluntate paratus non erit amittere creaturam potius quàm Deum, sed Deum potius quàm creaturam. Quomodo enim toto corde, efficacique voluntate, paratus erit ad amittendum id, quòd secundum affectum rationalem fortius, intensius & vehementius amat, quàm id quòd debilius, languidius, ac remissius? Amor nexus est, seu vinculum, quo amans rei amatae alligatur. Si ergo fortiori amore, adedque fortiori vinculo creaturæ, quàm Deo alligetur, à Deo potius quàm à creatura avellatur, sicut homo qui duplici vinculo in diversa trahitur, ab extremo (cui vinculo debiliore alligatur) potius avellitur quàm ab opposito, cui fortius adstringitur. Experiencia quippe manifestum est, ipsum eò potius trahi, quò vinculum fortius, quàm quò vinculum debilius trahit. Amor verò & pondus est & vinculum. Quò proinde pondus illud seu vinculum me fortius trahit, eò feror quocumque feror, inquit Augustinus.

Quartò, duplex tantum appetiatio est, 92 intellectus scilicet & voluntatis: appetiatio intellectus est judicium quo judicamus Deum, utpote summum bonum, & bonum bonum, id est sine ulla mixtura mali, vel imperfectionis, omni creaturæ esse amore præferendum: appetiatio voluntatis est major amor Dei quàm creaturæ. Est ergo magnus amor, imò maximus respectivè ad amorem creaturæ. Quid (obsecro) est amor magnus & maximus, nisi amor intensus & intensissimus? Si naturam amoris consideremus, amor est qualitas quedam, sive actus, qui (secundum Peripateticos, communemque apprehendendi modum) vulgò appellatur qualitas. Qualitatum verò, seu eorum quæ vulgò qualitates appellantur,

tur, majoritas & minoritas, perfectioque & imperfectio ex majori vel minori earum intensio defumitur, prout in calore experientia docet. Quemadmodum ergo calor naturalis eo major & perfectior est, quo intensior, & quo intensior, eo fortior & efficacior; ita & divinus ille calor, de quo Veritas Luc. 12. dicit: *Ignem veni mittere in terram, & quid volo, nisi ut accendatur?* Quemadmodum etiam calor naturalis eo minor est, languidior & imbecillior, quo remissior; ita & divinus calor, seu Dei amor.

93 Quinto, non est dubium, amorem Dei esse debere fortorem amore creaturæ: cum ei debeat prædominari, & per illum Deus regnare in corde nostro, uti docent D. Bonaventura in 4. dist. 16. a. 2. q. 1. dicens, *oportere quod Dei amor in comparatione ad alios amores habeat prædominium.* Adrianus VI. in 4. de Confess. q. 5. dub. 5. dicens, quod affectus, quo homo ad Deum convertitur, esse debeat omnibus aliis prædominans. Albertus Pighius in controversi. præcip. explic. controversi. 9. dicens oportere quod amor Dei primas teneat, & amori nostri præponderet. Et S. Franciscus Salesius l. 10. de amore Dei c. 6. ubi sic: *Est amor qui omnes amores debet excellere, & regnare super omnes nostras passiones, & hoc est quod à nobis Deus requirit, ut inter omnes amores divinus præcipuum in corde locum obineat, ut toti nimirum dominetur cordis, ut ille dilectissimus sit, totum videlicet animum possidens, ut latissime regnet, omnes nimirum facultates sibi mancipans. . . . Hic amor omnibus & singulis hominibus generatim præcipitur, &c.* Quia scilicet regnat carnalis cupiditas, ubi non est regnans Dei charitas: vel enim homo peccator est, vel justus? Si justus, regnat in eo charitas, per quam Deum habet pro fine simpliciter ultimo, qui aliter finis ultimus vitæ, finis ultimus agentis, & finis ultimus cordis dicitur; in quo proinde cor ipsius præcipue requiescit, ipsum amore cæteris amoribus seu affectibus fortiore diligens. Alias justus non esset. Si peccator, tenetur e statu illo quantocius egressi, ad Deumque citò converti: hoc autem non potest sine amore Dei prædominante, seu majore, fortiore, & intensiore, quam sit, cupiditas seu voluntas peccandi: utpote quam alioqui vincere non potest, nec excludere. Quod tamen ad conversionem necessarium est, juxta Tridentinum sess. 14. c. 4. Confer quæ dixi supra n. 38. 39. 40. 49. 50. & 51. ex ratione quippe proximè deducta lucem accipiunt. Et adde necessitatem divini amoris, in corde nostro regnantis, & super reliquos humani cordis affectus dominantis, probari insuper ex hisce divinis oraculis: *Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies.* Matth. 4. *Nemo nostrum sibi vivit, & nemo sibi moritur. . . sive ergo vivimus, sive morimur, Domini sumus.* (Et ideo ipsi unice ac præcipue vivere &

Tom. II.

mori debemus) *In hoc enim Christus mortuus est & resurrexit, ut & vivorum & mortuorum dominetur.* Rom. 14. Per consequens pro omnibus mortuus est Christus, ut & qui vivunt, jam non sibi vivant, sed ei qui pro ipsis mortuus est & resurrexit. 2. Cor. 5. Manifestum est ergo, quod Deus, seu Dei amor sic dominari debeat in corde nostro, ut ipsi vivamus tamquam soli fini nostro simpliciter ultimo, sive tamquam soli fini ultimo & primario vitæ nostræ, cordisque nostri; qui cum finibus omnibus intermediis & secundariis dominetur (utpote ultimo & primario subordinatis) amor quoque ipsius cæteris amoribus velut eorum rex dominatur. Nequit verò cæterorum amorum rex esse, & dominator, nisi ipsis fortior sit, & valentior; nec fortior valentiorque esse potest, nisi intensior, ut vidimus in calore naturali, qui frigore fortior esse nequit, nisi ipso sit intensior. Et idem vidimus in Petro tentato, cujus amor erga vitam suam, quia intensior fuit quam amor erga Christum, amore isto fortior fuit; & ideo timore mortis Christum negavit. Quo in exemplo conspicimus, quod si in homine fit amor alicujus boni creati, intensior amore Christi, ipso fortior sit, ipsumque vincat ac superet: ipsi proinde dominetur, non contra.

Sexto, innata ratio clamat, Deum, ut- 94 pote bonum longè excellentius quam creata omnia, longè perfectius & intensius, quam creata omnia esse diligendum. Id enim ordinata postulat dilectio, talem utique, cæteris paribus, esse oportere ordinem amoris, quoad ipsius amoris perfectionem intensioremque, qualis est ordo rerum quoad bonitatem & amabilitatem; eò quod gradus & mensura amoris proportionatus esse debeat rationi amandi: si enim amor illum habeat intensiorem gradum, quem in veritate habet ratio amandi (servatâ saltè proportionè) amor est ordinatus, quia gradus amoris respondet gradui amabilitatis; adeoque respondet rationi amandi objectum. Et quia servato hoc ordine amamus fortius & intensius, quod fortius & intensius est amabile; amamus minus fortiter & intense, quod minus est amabile. Denique amamus æqualiter, seu æquali intensioe, quod est æqualiter amabile; sicque sequimur rationem rectam amandi, dum sequimur rationem veram, id est rationem judicantem de rebus amabilibus, prout se habent à parte rei; siquidem revera à parte rei perfectiori intensiorique (cæteris paribus) amore digna sunt, quæ meliora, adeoque amabiliora sunt. Cum ergo Deus longè amabilior sit omni bono creato, secundum ordinem amoris longè perfectius & intensius est diligendus, quam bonum quodcumque creatum. Unde Augustinus l. 1. de doctr. Christ. c. 27. ad ordinatam dilectionem dicit pertinere, ut non amplius vel æquè diligatur,

Gg

quod minus est diligendum, vel minus diligitur, quod amplius est diligendum. Et l. de morib. Eccles. c. 11. *Summum bonum, quod & optimum dicitur, non modo diligendum esse nemo ambigit, sed ita diligendum, ut nihil amplius diligere debeamus: idque significatur & exprimitur, quando dictum est ex tota anima, &c. Amplius verò aliquid aliud diligitur, si fortius & vehementius diligitur.*

95 Septimo, S. Thomas 1. P. q. 20. a. 3. explicans quomodo una res plus aliā diligi possit, duos tantum assignat modos, scilicet ex parte boni voliti amato, & ex parte intentionis ipsius amoris: Duplici ratione potest aliquid magis vel minus amari. Uno modo ex parte ipsius actus voluntatis, qui est magis vel minus intensus: . . . alio modo ex parte ipsius boni, quod aliquis vult amari, &c. Et q. 60. a. 9. dicit simpliciter loquendo plus diligitur quod intensius. Et 2. 2. q. 26. a. 6. in corp. Oportet. . . ut ad eos intensiorem charitatis affectum habeamus, quibus convenit nos magis beneficos esse. Et ibidem. . . etiam secundum affectum oportet magis unum proximorum quam alium diligere. Et ad 1. dilectio potest esse inaequalis dupliciter. Uno modo ex parte ejus boni quod amari optamus. . . alio modo ex parte actus. Et sic major dicitur dilectio propter intensiorem actum dilectionis, & sic non oportet omnes equaliter diligere. Et ibidem a. 7. diversas quidem dilectionis species esse dicit ex parte objecti, secundum diversa bona, quae volumus his quos amamus. Sed intensio dilectionis (inquit) est attendenda per comparationem ad amantem, & secundum hoc propinquiores intensiori affectu diligimus, sicut intensiori affectu nos ipsos diligimus, quam alios proximos. Vides ergo quod S. Thomas ignoret aliam rationem plus diligendi, quam secundum objectum, & secundum intentionem. Distinctio proinde appreciationis ab intensione, qua quicquam magis diligitur appreciatiue, non magis intensioe, nova est (inquit Soto) & S. Thoma incognita, nihil aliud habens quam nomina, nisi quod interim illa persuasione ingeneratur hominibus securitas quadam & repudiat, quod velle timendam est. Cum ergo secundum D. Thomam eadem q. 26. a. 2. & 3. & q. 44. a. 8. ad 2. Deus super omnia sit diligendus, & non solum ex parte boni voliti, sed & ex parte diligenti, sive secundum proportionem dilectionis ad diligibile, ut loquitur a. 8. proximè laudato in corp. perspicue conficitur, secundum D. Thomam, Deum esse super omnia diligendum, non solum objective, sed & intensive. Idque palam asserit ibidem q. 27. a. 6. ad 2. cum enim allegasset Augustinum l. de moribus Eccles. c. 8. dicentem: *Audiamus, quem finem bonorum nobis Christus praescribit, nec dubium est, quin is erit finis, quo nos summo amore tendere jubet: Diliges, inquit, Dominum Deum tuum. Dic mihi etiam, quæso te, qui sit diligendi mo-*

du: vereor enim ne plus minuscule quam oportet, inflammer desiderio & amore Dei mei. Ex toto, inquit, corae tuo. Non est satis: ex tota anima tua. Ne id quidem satis est: ex tota mente tua. Quid vix amplius? Vellem fortasse, si viderem quid posset esse amplius. Quid ad hoc Paulus? . . . Dicat etiam ipse dilectionis modum. Quis ergo, inquit (quam fortis, quam proinde intensus ac vehemens esse debeat, exprimens) quis ergo nos separabit à charitate Christi? tribulatio? an angustia? an persecutio? an fames? an nuditas? an periculum? an gladius? Audiamus quid diligeret, & quantum diligere debeamus. . . . Quamobrem (prosequitur idem Augustinus c. 11.) paulo post idem Paulus, certus sum, inquit, quod neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Virgines, neque instantia, neque futura, neque altitudo, neque profunditas, neque creatura alia poterit nos separare à charitate Dei, &c. Quae Apostoli verba pulcherrimè Augustinus ibidem exponit. Eaque cum (ut dixi) allegasset S. Thomas, is subscribit, & dicit, quod sicut Augustinus ibidem subjungit, modus diligendi Deum est, ut ex toto corde diligitur, id est ut diligitur quantumcumque potest diligi. Et hoc (inquit) pertinet ad modum, qui convenit mensura. Ad quod in argumento sed contra D. Bernardum profert in l. de diligendo dicentem, quod modus diligendi Deum est sine modo diligere, id est sine mensura. Quia, prout in corp. dicit, appetitus finis. . . est absque sine & termino, eorum autem quae sunt ad finem est aliquis terminus.

Propterea Apostolus Ephes. 4. monet 96
fios, ut in charitate crescamus. Et Philipp. 1. Oro ut charitas vestra magis ac magis abundet. Quia Deum nunquam satis diligere possumus, nec primum mandatum in hac vita plenè & perfecte implere. Plenè & perfecte in patria implebitur hoc praeceptum; in via autem impletur, sed imperfecte, ait S. Thomas 2. 2. q. 44. a. 6. post Augustinum l. de perfect. just. c. 8. Propterea etiam juxta sanctos Patres jubemur quotidie in justitia crescere, & nunquam dicere, satis est: scriptum est enim Prov. 4. *Iustorum semita quasi lux splendens procedit, & crescit usque ad perfectum diem.* Crescere verò in justitia, est crescere in charitate. Nam, ut Augustinus dicit in l. de nat. & grat. c. 70. *charitas inchoata, inchoata iustitia est: charitas provelta, provelta iustitia est: charitas magna, magna iustitia est: charitas perfecta, perfecta iustitia est.*

Postremo, nulla creatura ordinate diligitur 97
finaliter propter se, sed quicquid extra Deum diligimus, primo mandato diligere jubemur propter Deum, velut omnis amoris nostri finem, uti demonstravimus to. 1. Nulla proinde creatura ordinate diligitur velut amoris nostri finis, sed velut medium, ordinatum ad Deum ultimum finem, in quo solo sistere potest amor noster ordinatus. Tota itaque finalis ratio ordinati amo-

ris creaturarum quarumcumque est Deus. At ubi tota finalis ratio amandi medium est finis, implicat, medium intensius, intentione rationali, amari quam finem. Si enim intensius amaretur, tota finalis ratio ipsum amandi effet finis, & non effet. Eset, ut supponitur. Non effet: quia propter quod unumquodque tale est, & illud magis. Est argumentum sed contra D. Thomae 2. 2. q. 26. a. 3. Et verò dum tota finalis ratio diligendi annulum sponsalium est sponsus, implicat quòd sponsa intensius annulum diligit, quam sponsum, vel infirmus intensius diligit medicinam, quam sanitatem, dum hæc est tota finalis ratio illam diligendi. Idque est contra experientiam, rectamque rationem, quæ dicit intensius ac vehementius amandum finem, quam medium; & id quod propter se, quam id quod solum propter aliud; id etiam propter quod cætera diliguntur, magis diligendum quam cætera, quæ non nisi propter ipsum diliguntur.

Solvuntur objectiones.

98 **O**bjicies 1°. Assertio nostra aperit multis scrupulis. Quilibet enim semper poterit dubitare, an non intensius, intentione rationali, creaturam aliquam diligit, quam Deum.

Respondeo negando antecedens. Quamvis enim habere non possimus exactam notitiam intentionis actuum nostrorum interiorum, sic ut sciamus ad quem præcisè gradum intentionis pervenerunt: scire tamen utcumque possumus, Deum à nobis intensivè magis amari quam creaturam, sicut utcumque scire possumus, Deum à nobis appetitivè magis amari, &c. Et idè securi esse possumus, dummodò cor nostrum interrogantes, deprehendamus Deum à nobis appetitivè super omnia amari. Cùm amor Dei appetitivè super omnia, si sit efficaciter talis, (ut esse debere conveniunt Theologi) non sit sine amore Dei intensivè super omnia, ut ex suprà dictis patet. Unde Augustinus tr. 5. in epist. Joan. consolatoriam hanc contra scrupulos regulam tradit: *Redeat unusquisque ad cor suum: si ibi invenierit fraternam charitatem, securus sit.* Et tr. 9. *Interroga viscera tua, si plena sint charitate, habes Spiritum Dei.* Et S. Bernardus epist. 107. *Nemo se amari dissidat, si jam amat, &c.*

99 Instabis: unde sciam quòd Deum efficaciter amem appetitivè super omnia.

Respondeo ex signis amoris prædominantibus, quæ videri possunt to. 1. p. 2. l. 6. c. 19.

100 **O**bjicies 2°. Nemo violati primi mandati reus censetur, ex hoc quòd experiatur in se remissorem languidioremque amorem erga Deum, quam erga patrem & matrem.

Respondeo eum idè non esse, si solum

Tom. II.

id contingat in parte sensitiva (tametsi motus vehementior ipsius reprimentus sit, ne à parte sensitiva in rationalem, ut sæpè fit, pertrahatur) secus si in parte rationali.

Objicies 3°. Non idè mater peccati arguitur, quòd fleat amisà prole; non fleat autem amisà per peccatum amicitia Dei, Atqui fletus ille signum est amoris intensioris erga prolem, quam erga Deum.

Respondeo non semper esse signum amoris intensioris erga prolem in parte rationali; sed in sensitiva. Alias mater illa omninò peccati arguenda foret, si intensior erga prolem amor in parte rationali ipsius deliberatus esset.

CAPUT XII.

Dilectione charitatis, etiam formali & interna, post Deum jubemur diligere proximum.

Quid tibi videtur, amice Lector, pepereruntne secundo de dilectione proximi præcepto, qui primo & maximo de dilectione Dei non pepererunt? Idè non pepererunt; quia etiam circa secundum præceptum istud sua ipsos ratio purè humana in tantum iudicavit, ut dicerent 1°. quòd non tenemur proximum diligere actu interno & formali. 2°. quòd præcepto proximum diligendi satisfacere possumus per solos actus externos. Verùm duas hæc propositiones, totà Ecclesià plaudente & probante, Innocentius XI. damnavit proposit. X. & XI.

Et reverà contrariae sunt divinae Scripturæ & Traditioni. Primò namque Salvator Matth. 5. *Diligite, inquit, inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, orate pro persequentibus vos.* Ubi interna dilectio, per verbum *diligite* significata, præcipitur distinctè ab externa; sequentibus verbis expressa, *benefacite his qui oderunt vos.* Dum ibi etiam præcipitur oratio pro persequentibus nos, præcipitur internus erga proximi bonum affectus: cùm sine eo, à Deo, ut oportet; petere non possumus, ut ipsi benè sit.

Deinde ibidem c. 22. Salvator addit: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo... Hoc est maximum & primum mandatum. Secundum autem est simile huic: Diliges proximum tuum sicut teipsum.* Atqui vi primi mandati Deum diligere tenemur affectu formali & interno. Igitur & proximum ex vi secundi mandati: utpote quod est simile primo, quodque ad litteram non implemimus, diligendo proximum sicut nos ipsos: cùm nos ipsos haud dubiè affectu interno diligamus, & externa dilectio sine interna, vera non sit dilectio.

Tertiò, Joan. 13. Salvator rursus ait

Gg 2